

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 16

25. decbr. 1962

Store gaver

Læ og plante-
produktion

Fra en vestjysk
hedegård
for 100 år siden

83. Årg.

Oplag: 15.600

Lån til grundforbedring og vandingsanlæg

Dansk Landbrugs Realkreditfond yder lån også til jordforbedringer: *dræning, mergling, dybdepløjning og tilplantning samt vandingsanlæg og spildevandsanlæg.*

Afdragstiden for disse lån er 10—15 år. Lånene effektueres således for tiden i fondens 6½ pct. obligationsserier L 1972, L 1974 eller L 1976. Der betales intet afdrag på fondens lån i første termin efter stiftelsen.

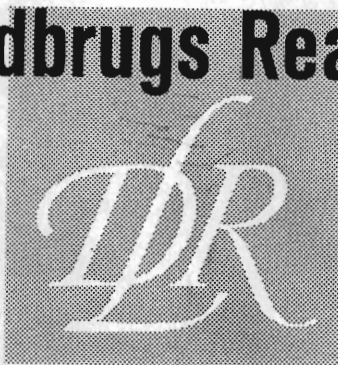
Skulle fonden afslå at yde lån, betaler lånsøger intet vurderings- eller ekspeditionsgebyr til fonden.

Ligesom fondens lån til andre produktive investeringer eller til generationsskifte ydes lån til grundforbedring m. v. mod tilfredsstillende pantesikkerhed inden for 70 pct. af fondens vurdering af ejendommens handelsværdi, medregnet værdien af besætning og driftsinventar samt merværdien af de forbedringer, fondens lån skal finansiere.

Henvendelse om lån i Dansk Landbrugs Realkreditfond sker gennem landets banker og sparekasser, idet fonden kun kan yde lån efter indstilling fra et pengeinstitut.

Dansk Landbrugs Realkreditfond

Realkreditfonden er oprettet for at yde bidrag til fremme af den påkrævede modernisering af landbrugs bygninger, til fortsæt-

telse af landbrugserhvervets rationaliseringsbestræbelser gennem øget mekanisering til lettelse af generationsskiftet i landbruget.

A/S HERNING MOTORCOMPAGNI

AUTORISERET

FORHANDLER

Telefon 642 - 643 - 649

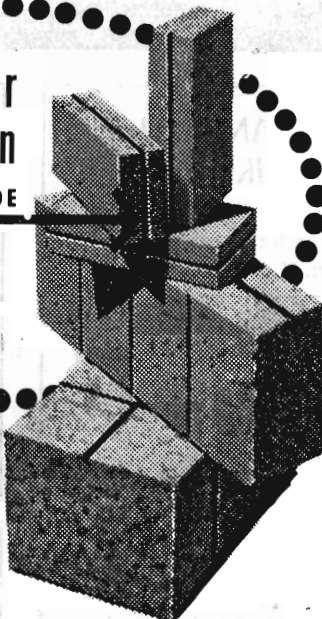
AUTOMOBILER og TRAKTORER

Afdeling i Brande: Telefon 642
Afdeling i Silkeborg: Telefon 3053

- vær sikker
på kvaliteten

FORLANG DE MED RILLE MÆRKEDE

Leca
ISOLERINGSPLADER
MURMATERIALER

Midtjyds Leca Beton A/s
Højslev - Telf. 86

Petersen & Pedersen

Alt i
elektricitet

VIBORG
Telf. 195 og 1325

Skovtjære 0.433.

Mod vildt- og museskader

Musetjære. Kun mod mus.

Mere effektiv end 0.433.

Arbinol. Spangol, V.

(vildtbid.)

Stødbrinol.

Mod rodfordærver.

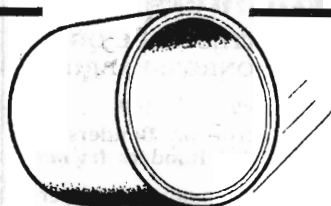
Specielt monterede sprøjter.

Brochurer: »10 år«

Sprøjten og sprøjteteknik
Sprøjtningresultater 1953/54

DIANA SKOVTJÆRE

Orehoved, Telf. 96* og 119

BETONRØR
BETONFLISER
BETONKANTSTEN

VESTJYSK TRÆLASTHANDEL

VARDE BETONVAREFABRIK

HÅKON KUNØE — AAGE PEDERSEN — TLF. VARDE (052) *2 15 99

Herning Hede- & Discontobank

10—12¹/₂, 14¹/₂—17
Telefon 5 . 273 . 720

A/s De forenede Teglværker
EGERNSUND - TELF. GRAASTEN 51713 og 51714
LEVERER TEGLVARER OVER HELE LANDET

VANDINGSANLÆG

Ønsker De?

- Gennemført kvalitet
- Lette og stærke rør
- De hurtige og robuste koblinger
- Sprinklere der vander jævnt
- Sagkyndig og reel projektering
- Anlæg, hvo: til reservedele hurtigt kan skaffes,
- fordi det er dansk arbejde —

henvend Dem
om brochure
og tilbud

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Srogvej pr. Fredericia Danmark tlf. (0431) Eritso 211

MEJERIERNES OG LANDBRUGETS ULYKKESFORSIKRING

Gensidigt selskab • Oprettet 1898

Henvendelse til kredsens tillidsmand eller til hovedkontoret:
Vester Farimagsgade 19, København V. - Telf. Minerva 350

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 2 10 55 (kaldenr. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmele

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved J. T. Birk Telf. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
Forlang tilbud

Nivaagaard Teglværk

Nivaa - telefon nr. 9

Drænrør - Mursten - Teglbokke - Tentordæk

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

Δ MÆRKEDE RØR

imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

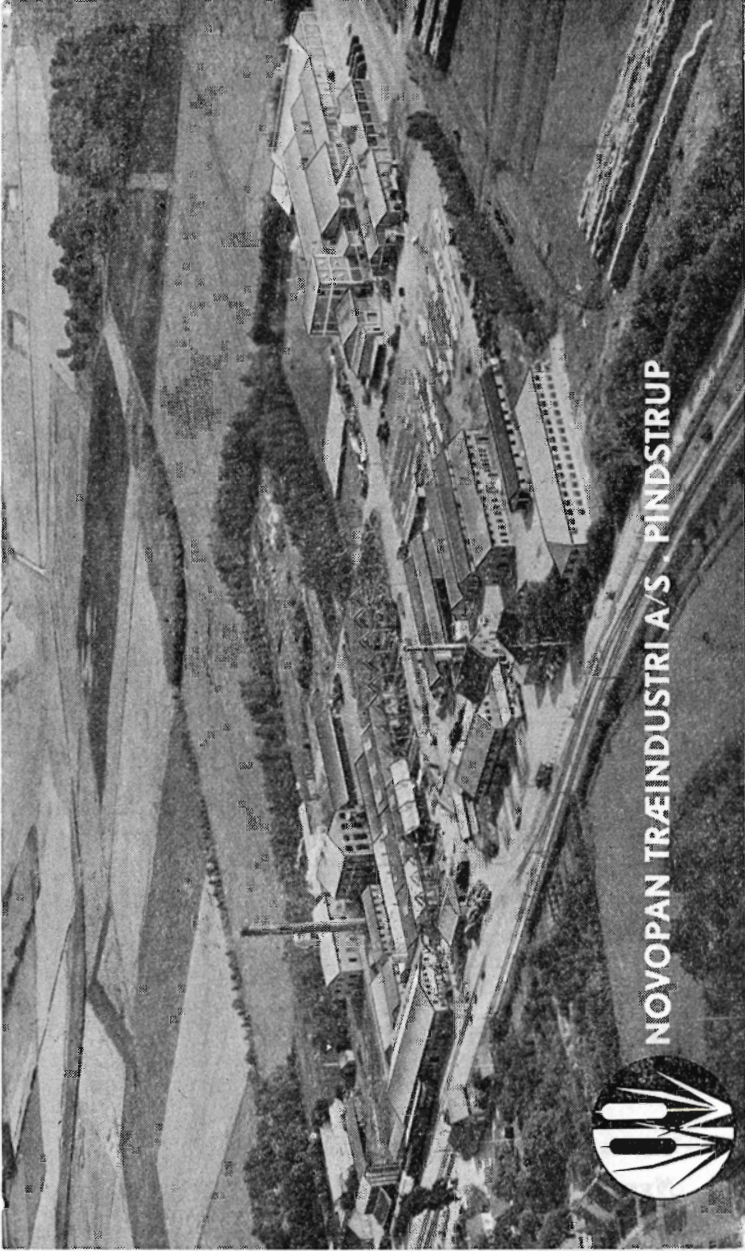
Telf. 58

ØLGOD

Telefon 59

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S PINDSTRUP

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade København K

Skovarbejderskolens kursus 1962-63

3. 6. februar til 2. marts 1963 Alm. skovarbejderkursus.
4. 6. marts til 30. marts 1963 Alm. skovarbejderkursus.

Ansøgerne kommer på kursus i den rækkefølge, ansøgningerne indgår. Kursus nr. 2, 3 og 4 indbefatter også motorsave. Nr. 3 og 4 kan søges af forststudierende og skovfogedelever, der betaler en kursusafgift på kr. 50,00 pr. uge. Hele afgiften betales ved ankomsten. Pladsreservering skal efterfølges af ansøgningsskema inden 4 dage. Ansøgningsskema og evt. yderligere oplysninger ved henvendelse til skovarbejderskolen, Kagerup st. tlf. Helsingø 615.

Husk skovarbejderskolens bøger:

Håndredskaber til skovarbejde v. G. Bergsten og I. Nissen 4,00 kr.
Arbejdstekniske råd og vink v. G. Bergsten, 2. udgave. 3,00 kr.
Motorsavens brug og vedligeholdelse v. I. J. Nissen, 3. udg. 2,00 kr.
Regnskabsbog for motorsave 1,50 kr.

Ved forudindbetaling på giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

Iver J. Nissen

Omhyggeligt behandlede **skovplanter**
i værdifulde provenienser

Danplanex Planteskoler A/S
Rødekro - telf. (0 46) 62933*

ELEMENTBROER

Jerabetonspunplanter — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTÉ

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

HØJSLEV TEGLVÆRKER $\frac{2}{3}$

Drænrør i alle størrelser

Omgående levering i prima kvaliteter

Højslev Teglværk

Branden Teglværk

Nymølle Teglværk

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—12

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 18,30—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Løgstrup

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Tlf. Herning 3733 (fl. lin.)

Kontortid:

Man./Torsdag 10-12,30 og 14-17

Fredag tillige 18,30-19,30

Lørdag 10-12,30

Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG

ved C. Nielsen

Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV

Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 16

25. decbr. 1962

83. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 60 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktør: H a r. S k o d s h ø j. Redaktionsudvalg: Afdelingschef, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg

Indhold: Store gaver. — Læ og planteproduktion. — Fra en vestjydsk hede-gård for 100 år siden. — I få ord.

Forsiden: Hedebillede fra Midtjylland. På toppen af kæmpehøjen havde nogle selvsåede bjergfyrrer slået rod og forsøgte at hævde sig mod vestenvinden. De er nu hugget bort.

Store gaver

Aktieselskabet *Jydsk Landvinding* har besluttet over en 5-årig periode at stille 125.000 kr. til rådighed for en række foreninger og institutioner, der har til formål at kultivere og opdyrke hedearealer.

Der uddeles 25.000 kr. årligt, første uddeling finder sted den 21. maj 1963, og de fem institutioner, der kommer i betragtning, er *Kongenshus Mindepark*, der får 3500 kr., *De samvirkende Plantningsforeninger*, der arbejder for læplantningen i Jylland, får 3500 kr., *Foreningen af jydsk Landboforeninger* får 3500 kr. til uddeling af en hæderspris til en landmand eller landbokvinde for praktisk landmandsgerning i Jyllands hedeegne, *De samvirkende jydsk Husmandsforeninger* får 3500 kr., ligeledes til en hæderspris til en eller flere jordbrugere på arealer, der er opdyrkede af *Jydsk Landvinding*, og de jydsk husmandsforeninger får også 3500 kr. til forskningsopgaver vedrørende rationalisering og drift af jydsk hedebrug, og »*Hedebruget*« modtager årligt 7500 kr. til forsøg med bearbejdning og gødskning af hedejord.

De årlige udbetalinger er selskabets jubilæumsgave, idet selskabet den 21. maj 1962 havde bestået i 25 år. Selskabet har aldrig udbetalt overskud, og bestyrelsesmedlemmerne har intet vederlag fået for deres arbejde. Derved har man kunnet oparbejde den formue, hvis renter nu muliggør de nævnte udbetalinger.

Selskabets formand er *Emanuel Vestbo*, Tarm, og Hedeselskabets tidligere direktør *Niels Basse* har været direktør for selskabet i alle årene siden stiftelsen.

Læ og planteproduktion

Af forstander på Statens Forsøgsstation i St. Jyndevad
Hardy Knudsen.

Af de forskellige faktorer, der øver indflydelse på planteproduktionen, er vinden en af dem, der varierer mest fra dag til dag og fra sted til sted. Dens indflydelse på planteproduktionen er derfor vanskelig at bestemme. Fra gammel tid foreligger mangfoldige iagttagelser, som folk har gjort sig over vindens virkning på afgrøder og dyr, og den betydning det havde, hvor der var læ for disse. Vi ser da også, at menneskene gennem tiderne har søgt at råde bod på vindens skadelige virkning ved at skabe læ, hvad enten det så var ved stengærde, stokkehegn eller levende hegn. Allerede i »Jydske lov« findes nogle bestemmelser om hegning som vindbeskyttende foranstaltning. Senere gøres der fra statsmagtens side et forsøg på at fremme læplantningen ved en bestemmelse i Chr. III. reces af 1538, hvori det hedder, at hver bonde hvert år er pligtig at plante mindst ti pile, tre abild, pærer eller andre gode træer for at skaffe læ.

Danmark er på grund af sin geografiske beliggenhed med hav til alle sider et vindudsat land. Overgangen til agerbrug medførte betydelige skovrydninger for at give plads til planteproduktion for menneskenes ernæring. Så længe skoven var i overvægt, eller hvor der var spredt trævækst ud over et landskab, betød skovrydning kun forbedrede vækstvilkår for agerbruget, men forholdet ændredes den dag skovenes udstrækning var blevet så lille, at de ikke længere øvede indflydelse på landskabets klima.

I året 1817 blev der ført en meget livlig diskussion i Landhus-holdningsselskabets skrifter angående læhegns gavnlighed. Diskussionen blev indledt med en afhandling af holsteneren, forstkandidat N. A. Binge, som havde følgende titel: »Det i Holsteen brugelige levende hegns Skadelighed og Mangler i økonomisk og fysisk Henseende, tilligemed Forslag til deres afskaffelse«. De hegn, der omtales i afhandlingen, adskiller sig en del fra de hegn, vi i almindelighed etablerer i dag. De bestod af en med træ- eller buskarter beplantet jordvold, med dobbelt, den såkaldte udvendige og indvendige, grøft. Et sådant hegn indtog i bredden sjældent mindre end 16 ofte 20 fod land ca. 7 m. Binge gør op, at 31.000 tdr. land af

Holstens frugtbare jord er tabt for dyrkningen på grund af dette jordspild. Denne påstand skal måske ses på baggrund af den diskussion, der på den tid var angående Maltus' teorier. Det må dog stadig regnes til en af læplantningens negative sider, at hegnene optager jord for plantearter til brug i ernæringens tjeneste. En anden negativ side som Binge opregner, som for en læplantningsmand er noget uforståelig, er den skadelige virkning, der er ved vindens svækkelse og afbrydelse. Citat: »Af mangen agtværdig landmand, hvis videnskab er mekanisk, og hvis grundsætninger er skik og brug, troes og anprises sandeligen denne vindbrydende egenskab som en af de største dyder ved de holsteenske hegn, men den mer dannede og indsigtfulde naturkjender ved at dømme rigtigere herom. Thi allene forstyrres planternes befrugtning ved vindens svækkelse og afbrydning, og det ikke blot hos dem som have adskilt —, men også hos dem som have blandet køn, da befrugtningen sker ikke blot af insekterne, men også ved vindens hjælp.« Endvidere gør han rede for, at vindens bevægelse af planterne virker som en pumpning af næringsstoffer og vand rundt i de forskellige plantedele. Så meget om forstkandidat Binge.

Binge blev meget stærkt imødegået af landøkonom J. C. Drewsen, løjtnant I. A. Hansen og den vestjydske proprietær S. A. Fjelstrup, der alle tre fremhæver læets store betydning for plantevækst og dyr. Det indrømmes, at læhegn kan have visse ulemper, men at de er for intet at regne mod ulemperne uden læ. Fjelstrup tilføjer: »Man vil og have bemærket, at der falder hyppigere regn i den tørre årstid udi de egne, hvor plantningerne er almindelige, end der, hvor egnen er blottet for træer og buske.« Mig bekendt er dette spørgsmål vel ikke ganske afklaret endnu.

Som afslutning på den historiske redegørelse over, hvad praktikere har iagttaget om læets indvirkning på planteproduktionen, skal jeg til slut nævne, at la Cour i 1880 ved sine målinger og iagttagelser fastslog, at kørne kunne komme 3 uger tidligere på græs om foråret, hvor godt læ var tilvejebragt, sammenlignet med hvad der var muligt, hvor læ manglede. Ikke alene var der græs nok, men dyrene kunne også sådanne steder være tjent med at være ude.

Når man på en eller anden måde skaber læ, brydes vinden, og vindhastigheden nedsættes. Der kan så være grund til at se på de mest udprægede skader ved store vindhastigheder. Mekanisk skade og jordfygning er vel de mest øjefaldende.

Mekaniske skader kan til tider være meget betydelige. De er i de fleste tilfælde så voldsomme, at de fra første færd er synlige for det menneskelige øje. Det er den slags skader, som man med

lidt kraftig agitation, kan få det offentlige til at yde skadeserstatning for. Når det gælder jordfygning endda også få midler til at sætte en undersøgelse over jordfygningens udbredelse igang for. Begge dele kan først få virkning eller sættes igang, når skaden ved jordfygning er sket.

Det er i de sidste par år hævdet, vist nok af mennesker, der ikke tidligere har interesseret sig væsentlig for spørgsmålet, at vinderosion i foråret er tiltagende her i landet. Hvis vort læplantningsarbejde ikke har holdt trit med opdyknings- og afvandingsarbejdet, kan påstanden i hvert fald nok give grund til at fortsætte og udvide arbejdet med læplantningen.

Afvandingen giver før såtjenlig jord, men det bevirker samtidig, at disse jorder før er disponible for vinderosion. Opdykning af nye arealer giver større arealer under plov. Den lidt stærkere jordbehandling med redskaber, hvor hastigheden er større end før, virker i retning af større mulighed for vinderosion. Skaden ved vinderosion er vanskelig at fastsætte. Man kan stille et regnskab op for omkostninger ved omsåning af afgrøder og oprensning af grøfter, værre er det at opgøre, hvor megen gødning der er føjet væk, og om jordens struktur og dermed dens dyrkningsværdi er ændret. Ligesom det er meget vanskeligt at få en nøjagtig opgørelse over virkningen på høstudbyttet, som jo vil være meget stærkt afhængig af, hvordan sommeren efter en forårsstorm bliver.

Ved at nedsætte vindhastigheden opnås, at der skabes andre klimatiske forhold, end hvor der er fri vindhastighed. I væksthuse er der 100 pct. læ, man kan godt opfatte virkningen af et læhegn som et skridt i retning af drivhusklima på marken. Jeg har omtalt, at man i praksis har gjort mange iagttagelser over disse virkninger. Siden 1909 er der blevet foretaget en del undersøgelser og forsøg, man kan næsten sige, for at måle udslaget af de iagttagelser praktikerne gennem mange år har gjort. Ved at få eksakte tal for udbytte og læets indflydelse på klimaændringer, er der mulighed for at finde frem til den rigtige udformning af læhegn. Samtidig kan et sådant materiale danne grundlag for oplysning og agitation for læplantning.

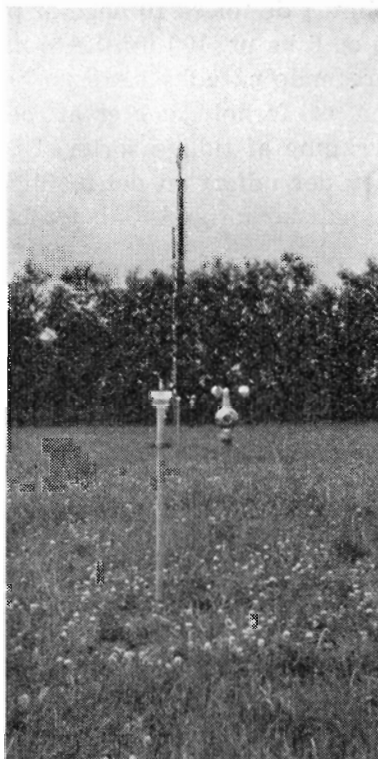
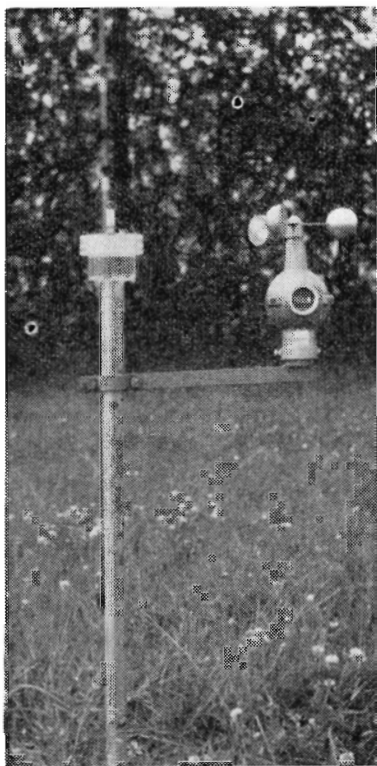
De første egentlige forsøg blev foretaget af Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur i samarbejde med de landøkonomiske foreninger og Meteorologisk Institut i årene 1909—15.

Udbyttemålingerne omfattede afgrøderne: Græs og kløver, korn, kartofler og roer. Forsøgene var anlagt i Vest- og Nordjylland, i Ribe, Ringkøbing og Hjørring amter og blev udført dels med kunstige skærm som lægivere, og dels med bestående levende hegn.

Beretningen om disse forsøg er udarbejdet af forstander Niels

Esbjerg, Spangsbjerg (senere Blangstedgaard), og er offentliggjort i Tidsskrift for Planteavl, bind 24.

Udbytteforsøgenes resultater viste en stigning i udbyttet, hvor der var læ, på 23 % for kløver og græs, 14 % for korn og 8 % for

*Vind- og fordampningsmåling ved St. Jyndevad åen 4. juli 1962
i forskellig højde og afstand fra læhegn.*

roer og kartofler. Disse første forsøg bekræftede altså med tal, hvad man før havde iagttaget, at læ øver indflydelse på planteproduktionens størrelse, når det angår de mest dyrkede landbrugsafgrøder.

I Vestjylland og ved Blangstedgaard på Fyn er der i årene 1917—22 udført forsøg til måling af frugttræernes trivsel og ydeevne. Af udbytteforsøgene fra Vestjylland, som er offentliggjort i meddelelse nr. 101 fra forsøgsvirksomheden, fremgår det, at frugtudbyttet er størst i 10 m afstand fra vestlæ og falder, efterhånden som afstanden øges. Der er således høstet 86 hkg frugt pr. ha i 10 m afstand fra vestlæ, men kun 15 hkg i 55 m afstand fra vestlæ. På Fyn er der høstet 63 hkg frugt i 25 m afstand fra sydvestlæ, og 48 hkg i 200 m afstand. Forsøgene er omtalt i meddelelse nr. 245.

Om læets indflydelse på jordbærs udbytte og modenhed er der

udført forsøg ved Spangsbjerg forsøgsstation fra 1921—23, meddelelse nr. 106 fra forsøgsvirksomheden.

Forsøgene viste, at vestlæ i høj grad var gavnligt, både ved at forøge udbyttet og fremme bærmogningen. Der blev således i 10 m afstand fra vestlæ høstet 84 kg pr. 100 m², i 30 m afstand kun 53 kg årligt. I de første 10 dage af plukkeperioden var tallene henholdsvis 15 og 6 kg pr. 100 m². Læet har altså i dette forsøg ikke bare virket forøgende på udbyttet i sin helhed, men også fremskyndet modningen, et forhold der er af betydning, især hvor det drejer sig om dyrkning af tidlige sorter. I forbindelse med de her omtalte forsøg blev der udført en del målinger vedrørende læets indflydelse på de klimatiske forhold. Således blev:

- 1) Vindstyrken i forskellige afstand fra et læhegn målt med anemometer.
- 2) Luftens relative fugtighed i forskellig afstand fra et læhegn, målt med tørt og vådt termometer.
- 3) Fordampningens forholdsvise størrelse i forskellig afstand fra et læhegn, målt med Mitscherlichs fordampningsmåler.
- 4) Jordtemperaturen i forskellig afstand fra et læhegn.
- 5) Luftens temperatur i forskellig afstand fra et læhegn.

Måleresultaterne falder meget godt sammen med, hvad man senere har fundet på dette område.

I årene 1937—38 blev der, af nu afdøde professor Nøkkentved på Hedeselskabets foranledning, foretaget en del betydningsfulde læhegnundersøgelser til belysning af gode og mindre gode læhegn udseende og form. Dette arbejde er omtalt i publikationer fra Hedeselskabet i 1938 og 1940.

Dr. Martin Jensen fortsatte dette arbejde i årene 1946—54 med et forsøgs- og undersøgelsesarbejde vedrørende læ bag kunstige skærme ved Jyndeved forsøgsstation. Forsøgene er omtalt i dr. Martin Jensens doktorafhandling: »Shelter effect«. Man rådede på dette tidspunkt over bedre måleinstrumenter end ved de første undersøgelser. Medens der i de før omtalte undersøgelser kun blev udført målinger af virkningen af vestlæ, søgte man ved forsøgene i Jyndeved at skabe ens læ for vindretningerne nv. — v. — sv. — ne. — e. — se. og n. Det blev gjort ved at lave en lægård af skærme, der gav læ for disse vindretninger. Forsøgene omfattede tre forsøgsled 1) ingen læ, 2) 40 % læ og 3) 70 % læ.

40 % læ gav et merudbytte på 8 % i korn, 18 % i kløvergræs og 8 % i kålroer. En udbytteforøgelse for læ af omtrent samme størrelsesorden som i de før omtalte forsøg. En mark, der ligger i læ, har et andet klima end en iøvrigt tilsvarende mark, der er helt

Hedeselskabets Tidsskrift

1962

83. årgang

Udgivet af
Det danske Hedeselskab

Viborg
Carlo Mortensens Bogtrykkeri
1962

1222

1222

Redaktionsudvalg:
Afdelingschef, skovrider **B. Steenstrup** (formand),
overingeniør **N. Venov**
og distriktsbestyrer **J. Alsted**.
Redaktør: **Har. Skodshøj**.

INDHOLD:

Administration:	Side
Ved årsskiftet, ved Fr. Heick	2
Hundrede år, Hedeselskabets jubilæum 1966	39
Repræsentantvalg 115, 253 274	295
Årsberetning, ved Fr. Heick 165,	207
Hedeselskabets årsmøde, ref.	258
Hedeselskabets regnskab	309

Plantning og skovbrug:

Skovtræernes vandforbrug, anm. ved K. Sandahl Skov	20
Udhugning i ung rødgran, ved Frede Garly	24
Nye plantagearealer 69, 89, 329,	352
Skovbrugets mekanisering, ved H. Skodshøj	83
Hegnenes vedligeholdelse, ved H. Skodshøj	98
Landskabspleje, ved forstinspektør B. Boserup	146
Om rødgranens produktion i hedeskovene, ved skovtaksator J. Lundberg	161
De samvirkende Plantningsforeningers årsmøde	270
Dansk plantageforsikringsforening	351
Frø og frøbehandling, ved planteskolebestyrer J. Nyholm	364
Læ og planteproduktion, ved Hardy Knudsen	380

Grundforbedring, mose- og engkultur:

Vurdering af investering i landvinding, ved civilingenør M. Høst-Madsen	4
Nedbør og afstrømning, af afdelingschef, civilingeniør Fr. Ebert . . 45,	53
Beklædning af kanal- og digeskrånninger, ved civilingeniør H. Skovborg..	61
Kultivering af svovlrige jorder, ved K. Sandahl Skov	64
Renseanlæg for spildevand i Vellev, ved overingeniør Niels Venov . . .	73
Nedsæt drænvirkning på lerrige jorder, ved K. Sandahl Skov	93
Skjern å igangsat	110
Vandingsforsøgene ved Karup, af forstander A. Krøigaard 118,	150
Forelæsninger over afvanding af H. C. Aslyng, anm. ved M. Høst-Madsen	130
Lønnerup fjord-området, ved civilingeniør N. H. Poulsen	139
Sjørring sø, ved direktør Fr. Heick	281
Finansiering af grundforbedringsarbejder, ved distriktsbestyrer J. Alsted	297
Vandløbssikring i Kolind sund	323
Fra Skjern å	330
Dybdebehandlingsforsøgene i Bjerre, ved assistent, landbrugskandidat	
Sv. Aage Andersen	341

Moseindustri:

Produktionen af tørvestrøelse i 1961, ved forstander A. Krøigaard	80
Tørveproduktionen i 1962, ved forstander A. Krøigaard	357

Dødsfald:

Bo von Stockenström	129
Forstander Johs. Petersen-Dalum	266
Konstruktør Kn. Borello Carlsen	292
Godsejer, dr. med. & phil. K. A. Hasselbalch	315

Forskelligt:	Side
Sølvbægtildeling	62, 163, 360
Lovgivningsmagten mellem naturfredning og landvinding, ved folketingsmand, dommer Kn. Thestrup	34
Status over den danske landbrugsjord, ved professor Fl. Tolstrup	40
Ny dr. agro., ved K. Sandahl Skov	50
Kjeld Rasmussens doktorafhandling, ved laboratorieforsker, civilingeniør Th. Mogensen	68
Bemærkninger til status over den danske landbrugsjord, af civilingeniør Ejnar Foss	79
Fra en vestjydsk hedegård for 100 år siden	102, 132, 387
Vestjyllands Mergelforsyning	265
Hedebrugets årsmøde	267
Tronfølgerens besøg i grænseegnens plantager	273
Realkreditfondens muligheder for bistand, ved kontorchef, cand. polit. Peder Elkjær	276
Mergelselskabernes årsmøde	281
Britiske studier i Jylland	308
Forsøg med iltning af forurenede vandløb	321
Gennem 25 år, Kongenshus Mindepark, ved Har. Skodshøj	335
Store gaver	379
I få ord:	
Afvanding øger ikke afstrømning	30
F.A.O.-kursus i Danmark	51
Ølby, Asp og Fousing sognes historie	70
En jagthistorie fra Viborgeggen	137
Proprietær C. F. Lassen udtræder	164
Filmen om hedebonden	164
Hedebruget får ny formand	293
Ny dybdeplov til maskincentralen	294
Plastrør til dræning	333
Rensning af drænrør	333
»Hejmdal« og K. A. Hasselbalch	334
Tørvekongres i Bremen	353
Kvælstofgødning til de nordsvenske skove	354
Unesco-besøg ved Hedeselskabet	355
Gule ærter	355
J. Hørlücks mindelegat	376
Forsøgsvirksomhed i Grønland	377
Tørkeskader i slesvigske skove	378
Aktuelle problemer i svensk mosekultur	391

FORFATTERFORTEGNELSE:

	Side
Alsted, J.: Finansiering af grundforbedringsarbejder	297
Andersen, Sv. Aage: Dybdebehandlingsforsøgene i Bjerre	341
Boserup, B.: Landskabspleje	146
Ebert, Fr.: Nedbør og afstrømning	45, 53
Elkjær, Peder: Realkreditfondens muligheder for bistand	276
Foss, Ejnar: Bemærkninger	79
Garly, Frede: Udhugning i ung rødgran	24
Heick, Fr.: Ved årsskiftet	2
» : Årsberetning	165, 207
» : Sjørring sø	289
Høst-Madsen, M.: Vurdering af investering i landvinding	4
» » : Anmeldelse	130
Knudsen, Hardy: Læ og planteproduktion	380
Krøigaard, A.: Produktionen af tørvestrøelse i 1961	80
» : Vandingsforsøgene ved Karup	118, 150
» : Tørveproduktionen i 1962	357
Lundberg, J.: Om rødgranens produktion	161
Mogensen, Th.: Kjeld Rasmussens doktorafhandling	68
» : Hedeselskabets laboratorium	301
Nyholm, J.: Frø og frøbehandling	304
Poulsen, N. H.: Lønnerup fjord-området	139
Skodshøj, Har.: Skovbrugets mekanisering	83
» » : Hegnenes vedligeholdelse	98
» » : Nekrolog	315
» » : Forsøg med iltning af forurenede vandløb	321
» » : Kongenshus Mindepark gennem 25 år	335
Skov, K. Sandahl: Anm. af skovtræernes vandforbrug	20
» » : Ny dr. agro.	50
» » : Kultivering af svovlrige jorder	64
» » : Nedsat drænvirkning	93
» » : Vandløbssikring i Kolind sund	323
Skovborg, H.: Beklædning af kanal- og digeskrånninger	61
Thestrup, Kn.: Lovgivningsmagten mellem naturfredning og landvinding	34
Tolstrup, Fl.: Status over den danske landbrugsjord	40
Venov, Niels: Renseanlæg for spildevand i Vellev	73
Westerby, Th.: Nekrolog	292

Hedeselskabets repræsentanter og bestyrelse

Repræsentanter:

	År for sidste valg	1. gang valgt
<i>Aabenraa-Sønderborg amter:</i>		
Gårdejer Jacob Jørgensen, Brandsbøl, Nordborg	1962	1956
Gårdejer Holger J. Hansen, Tinggaard, Stubbæk, Aabenraa	1959	1959
<i>Aalborg amt:</i>		
Proprietær J. Chr. Welling, R., Valstedgaard, Sebbesund	1959	1953
Gaardejer Axel Andersen, Kyvsgaard, Langholt	1962	1956
<i>Aarhus og Skanderborg amter:</i>		
Proprietær S. Arentoft, R., Castenschioldsvvej 8, Højbjerg	1962	1944
Godsejer A. Pontoppidan, Constantinsborg, Ormslev	1959	1947
Gårdejer Markus Hansen, R., Vester Mølle, Skanderborg	1962	1950
<i>Haderslev-Tønder amter:</i>		
Stiftamtmand Jens Pinholt, K., Dbm., Haderslev	1962	1953
Gårdejer Niels Lund, V. Gammelby, Højer	1959	1959
<i>Hjørring amt:</i>		
Amtsrådsmedlem, proprietær Aage Holm, R.I., Eskjær, Tolne	1959	1935
Sognefoged, husmand Emil Petersen, Jerup	1962	1956
Gårdejer Niels Olesen, Ejerstedgaard, Nr. Saltum	1962	1962
<i>Randers amt:</i>		
Gårdejer Johs. Grosen, »Vestervang«, Skæring, Hjortshøj	1959	1947
Hofjægermester Chr. Mourier-Petersen, Rugaard, Hyllested (Næstformand for repræsentantskabet 1962).	1962	1950
Gårdejer K. Støvring, Bjergby, Spentrup	1959	1953
<i>Ribe amt:</i>		
Bankdirektør C. F. Christiansen, Brørup	1959	1959
Gårdejer, sognerådsformand Anders Chr. Andersen Morsbøl plantage, Grindsted	1959	1959
Gårdejer, sognerådsformand Erik Rosenstand, »Lindbæksminde«, Sdr. Farup, Ribe	1962	1962
<i>Ringkøbing amt:</i>		
Konsulent, folketingsmand J. E. Foged, Hammerum	1959	1953
Dommer, folketingsmand K. Thestrup, R., Herning	1962	1956

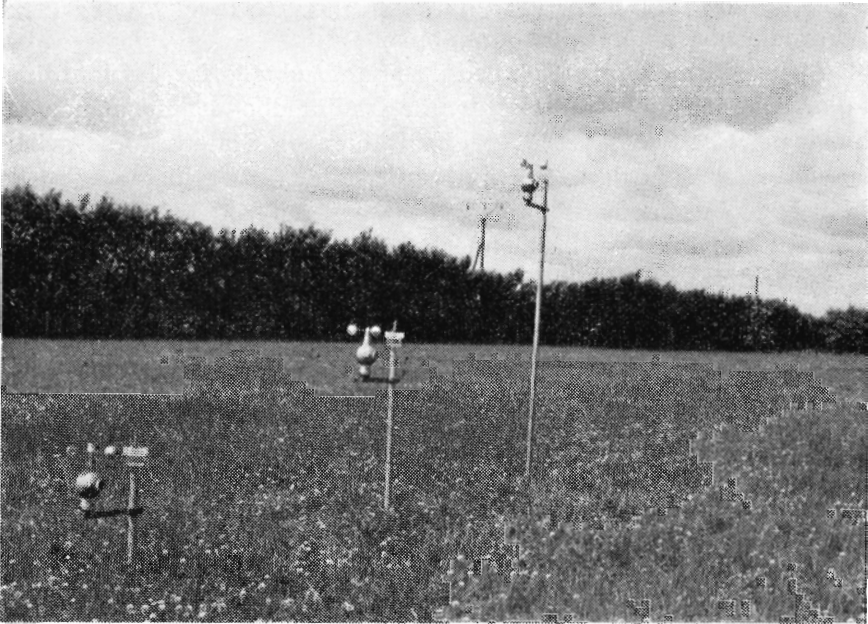
	År for sidste valg	1. gang valgt
<i>Thisted amt:</i>		
Planteskoleejer Oscar Bang, R., Nykøbing M.	1959	1947
Gårdejer Poul Pedersen, Smerup, Hvidbjerg	1962	1962
<i>Vejle amt:</i>		
Gårdejer J. L. Knudsen, Egtved	1962	1956
Gårdejer A. Johnsen, Højgaard, Ildved, Jelling	1959	1959
Sognefoged Mathias Mathiasen, Grarup, Brande	1959	1959
<i>Viborg amt:</i>		
Kammerherre, hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Dbm., Tjele, Ørum Sdr.	1959	1923
Fhv. folketingsmand Laust Nørskov, R.I, Nørskovgaard, Møldrup	1959	1923
Godsejer E. Obel, Haxholm, Bøstrup	1962	1950
<i>Svendborg amt:</i>		
Konsulent, folketingsmand Kresten Damsgaard, R., V. Skerninge	1959	1955
<i>Københavns stad:</i>		
— — —		
<i>København-Roskilde amter:</i>		
Gårdejer, fhv. amtsrådsmedlem P. M. Poulsen, R., Frihedstoft, Jersie, Ll. Skensved	1959	1947
<i>Frederiksborg amt:</i>		
Proprietær, landbrugskandidat H. S. Algreen- Petersen, Sørisingaard, Jørlunde, Slangerup	1962	1962
<i>Odense-Assens amter:</i>		
Forstander Vagn Fog-Petersen, Dalum landbrugsskole, Hjallese	1962	1962
<i>Holbæk amt:</i>		
Proprietær Holm-Clausen, Hagesholm, Gislinge	1962	1962
<i>Sorø amt:</i>		
Godsejer S. Dahl, R., Catrineholm, Slagelse	1962	1947
<i>Præstø amt:</i>		
Forpagter H. Fabricius, R.I, Grævlingebakken, Nygaard, Præstø	1962	1947
<i>Maribo amt:</i>		
Amtsrådsmedlem, kammerherre J. C. V. V. Grand- jean, Vennerslund, Nr. Alslev	1962	1947
<i>Bornholms amt:</i>		
Fhv. amtsrådsmedlem Jac. Jacobsen, Rutsker, Hasle	1959	1947

<i>Valgte af repræsentantskabet:</i>	År for sidste valg	1. gang valgt
Direktør Johs. F. la Cour, R., Pindstrup	1960	1948
Bankdirektør, borgmester J. J. Paulsen, R.I, Tønder	1962	1953
Fhv. folketingsmand J. Kr. Jensen, Lilliendalsvej 12, Brønshøj	1960	1942
Direktør C. E. Flensborg, R., Dbm., p. p., Abildgaardsvej 107, Virum	1961	1943
Direktør N. Basse, K., Dbm., Villa Tatoi, Viborg	1962	1959
Kreditforeningsdirektør Aa. Brink-Jensen, R.I, Husmandskreditforeningen, Aalborg	1962	1941
— — —		
Hofjægermester, godsejer A. Olufsen, R., Quistrup, Struer	1962	1947
Formand for repæresentantskabet 1948.		
Fhv. landbrugsminister Jens Sønderup, K., Sønderupgaard, Herborg	1962	1950
Amtmand K. Friis Jespersen, K.I, Dbm., Svendborg	1962	1950
Gårdejer Hans M. Jensen, Højrup, St. Heddinge	1961	1961
— — —		

Bestyrelsen :

- Kammerherre, hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Dbm.,
Tjele, Ørum Sdrl. *Formand.*
Valgt af repræsentantskabet 1961 (1930).
- Hofjægermester, godsejer A. Olufsen, R., Quistrup, Struer.
Formand for repræsentantskabet (1. gang 1948). *Næstformand.*
- Amtsrådsmedlem, proprietær Aage Holm, R.I, Eskjær, Tolne.
Valgt af repræsentantskabet 1960 (1948).
- Fhv. landbrugsminister Jens Sønderup, K., Sønderupgaard, Herborg.
Valgt af repræsentantskabet 1962 (1959).
- Departementschef Vald. Hornslet, R.I, p. p., landbrugsministeriet,
København K.
Valgt af landbrugsministeriet fra 1. januar 1960.
- Afdelingschef Sv. Alstrup, R.I, finansministeriet, København K.
Valgt af landbrugsministeriet fra 1. januar 1960.
- Amtsrådsmedlem, afdelingsformand Th. Holm, Brovst.
Valgt af landbrugsministeriet 1. januar 1960 (1957).
- Husmand Emanuel Vestbo, Toften 6, Tarm.
Valgt af De samv. danske Husmandsforeninger 1960 (1954).
- Gårdejer S. Grue-Sørensen, Hjerm.
Valgt af De samv. danske Landboforeninger.
(Suppl. valg fra 1960—31. december 1962).

udsat for vinden. En mark, der er dækket med læhegn for alle vindretninger, som det var tilfældet i forsøget ved Jyndevad, hvor der som middel for marken var 40 % læ, vil kun have 60 % af de vindhastigheder, der hersker i et åbent terræn, der ikke har læ. Denne

Vind- og fordampningsmålinger i forskellig højde bag læhegn ved St. Jyndevad den 4. juli 1962.

ændring i lokalklimaet, at vindhastighederne er reduceret med 60 %, har den fordel, at der ikke opstår jordfygning. Men som før omtalt er den væsentligste fordel ved læplantning imidlertid ikke direkte knyttet til den reducerede vindhastighed, men kommer fra andre ændringer i læmarkens klima.

Transpirationen fra planterne stiger med vindhastigheden. Stigningen er størst når spalteåbningerne er åbne.

Vindens virkning beror dels på, at mætningsdeficit tæt ved overhuden bliver større, dels på den mekaniske bøjning og sammenpresning af bladet. Jeg kan her ikke lade være med at indskyde, at Binge, ud fra det her sagte, har haft fat i en ende af sandheden, men ikke hele sandheden. Det lag af fugtig luft, der ligger omkring bladet, erstattes af tør luft, og den fugtige luft i intercellulærene presses ud ved den mekaniske påvirkning. Jo større vindhastigheden bliver, jo mere nærmer spalteåbningstranspirationen sig til at blive proportionalt med spalteåbningernes areal, indtil spalteåbningerne lukkes.

Når planternes stofproduktion forøges ved læ, er det først og fremmest som følge af læets virkning på vandfaktoren ved nedsættelse af fordampningen. Med samme tilgængelige vandmængde kan planterne i læ holde spalteåbningerne længere åbne end planter udsat for blæst. Vindudsatte planter er tvungen til at reducere deres bladareal, eller lukke spalteåbningen tidligere end planter i læ — begge dele nedsætter stofproduktionen.

Planteavlsmødet i 1956 nedsatte landsudvalg for læplantning, der er sammensat af repræsentanter fra Landbo- og husmandsforeningerne, Hedeselskabet, Landbohøjskolen og Statens forsøgsvirksomhed. I 1957 fik dette udvalg iværksat en række forsøg i jyske landbo- og husmandsforeninger vedrørende afgrødernes størrelse i forskellig afstand fra bestående hegn. Resultaterne fra 58 undersøgelser udført i årene 1957—60 er samlet og bearbejdet af lækonsulent Frode Olesen og offentliggjort i fællesberetningen fra landbo- og husmandsforeninger i 1961 samt i særtryk. Opgørelsen gav til resultat, at det procentiske merudbytte for læ i de pågældende undersøgelsesfelter i indtil 20 gange hegnets højde mod øst kunne beregnes til:

for vårsæd	5,6 pct.
» rug	4,5 »
» bederoer	14,6 »
» kålroer	6,4 »
» kartofler	9,2 »

Atter en serie udbyttetal der understreger læets produktionsforøgende virkning. Læets indflydelse på mikroklimaet omkring planterne giver mulighed for større stofproduktion. Men de klimaforhold læet skaber for planterne, skabes også for svampe, bakterier, insekter o. lign. En del af disse er nødvendige for mange kulturplanter, men en meget stor part er skadelige og vil derfor virke hæmmende på stofproduktionen. Det iagttages ofte, at meldugsvampen angriber korn og kartoffelskimmel kartofler, stærkest hvor der er gode læforhold, ligeledes er angreb af bladlus og andre insekter ofte værst, hvor der er læ. Hvis ikke bekæmpelse af skadelige svampe og skadedyr bliver foretaget i tide, kan læ på den måde få en negativ virkning. Det er også påpeget, at nattemperaturen i læområdet er lavere, end hvor der ikke er læ.

I de omtalte udbytteforsøg med læ er der ikke foretaget nogen særlige foranstaltninger for at modvirke de her omtalte ulemper. Alligevel er der et merudbytte for læ, hvilket må tages som et udtryk for, at de positive faktorer virker stærkere end de negative.

Fra en vestjydsk hedegård

for 100 år siden

Med mellemrum har Hedeselskabets Tidsskrift med tilladelse fra familien bragt uddrag af afdøde professor *C. Raunkjærs* utrykte skildringer fra dagliglivet på hedegården Raunkjær i Lyhne sogn, således som det levedes i vesteregnen i tiden mellem 1860 og 1875, altså for ca. 100 år siden.

Det sidste afsnit af disse intime hjemmelivsskildringer fremkom i nr. 5 og 6 1962, og vi supplerer her med endnu nogle sider:

I TÆRSKELOEN

Naar Tærskningen af et Sædlag er tilendebragt, skal det tærskede behandles paa anden Maade, der imidlertid er meget forskellig efter Sædart. Er det Rug, der tærskes, skal der nu først laves Rugtag til Husenes Tækning, til Kurvbinding o. s. v., og Affaldet, Halmen, bindes sammen i store Halmknipper. Ved Fremstillingen af Rugtag gik man frem paa følgende Maade: man samlede saa meget af det tærskede Rug, som man kunde omfatte med begge Hænder, naar man greb lidt neden for Tøpøden; man hævdede denne Masse op og rystede den nogle Gange skraat opad for at afryste de løse Straa og de korte Straa, som ikke naaede op til det Sted, hvor man holdt fast med Hænderne, derpaa svingede man det hele i en Bue og saaledes, at Massens Rodende kom til at hvile skraat paa Logulvet; man satte saa den ene Fod paa den Masse af løse Straa, der ragede frem fra Knippets Rodende, og idet man i det samme trak Knippet opad, blev de løse Straa trukket ud. Dette blev gentaget et Par Gange. Derpaa stødte man Knippets Rodende mod Gulvet, delte Knippet i to Partier, een i hver Haand og drejede de to Halvdele saaledes om, at Knippets tidligere Yderlag, der var bedst rensat for løse Straa ved den første Oprystning, nu kom indad og det indre udad, derpaa rystede man op igen og foretog igen den allerede beskrevne Operation med Fjernelse af de løse Straa med Foden. Saa blev Knippet, løst sammenholdt med begge Hænder, stødt nogle Gange mod Logulvet, for at Straaene skulde komme til at rage lige langt frem i Rodenden af Knippet, derpaa omfattedes Knippet med venstre Arm, og med højre Haand udtoges en ganske lille Haandfuld Straa, der som Baand slyngedes om Knippet et Stykke oven for Rodenden, de frie Ender af Baandet snoes om hinanden og stikkes derpaa fast ind under det faststrammede Baand. Før man foretog Fastbindingen, jævnedes Rodenden ved nogle

Smaastød ind mod Muren. Saa er Knippet endelig færdigt, paa samme Maade fortsættes med Resten. Dette Arbejde kaldtes »o tej Taagh aw«, det enkelte Knippe kaldtes »en Daak« eller »en Taaghdaak«. Et passende Antal Knipper, jeg husker ikke hvormange, men det var vistnok c. 6, bandtes sammen med to Halmbaand, eet forneden og eet højere oppe, maaske anvendtes der ogsaa undertiden tre Baand, et saadant større Knippe kaldtes »en Kjærre«, »en Taaghkjærre«.

Tilbage var Halmen, der bandtes sammen i store Halmknippe ved Hjælp af et langt af Halm snoet Baand. Dette gik saaledes til: med venstre Haand omfattedes nogle Halmstraa, Enderne vikledes om højre Haands Tommelfinger og holdtes tillige fast af Pegefingeren, derpaa sattes højre Haand i roterende Bevægelse, hvorved Halmen, som venstre Haand i passende Mængde førte til, snoedes til et Baand. Naar det snoede Parti havde naaet en vis Længde, vikledes det om Haanden, hvorpaa Snoningen fortsattes for at forlænge Baandet, der efterhaanden vikledes omkring det allerede snoede. Saaledes blev man ved, indtil Baandet var tilstrækkeligt langt. Saa samlede og omfattede man saa meget Halm, som man kunde have i Favnen, men dog ikke mere, end at Hænderne kunde naa sammen paa den anden Side af Knippet, thi her skulle venstre Haand have fat i den ene Ende af det snoede Halmbaand, som i sammenrullet Tilstand var fæstet til højre Haands Tommelfinger. Medens venstre Haand nu holdt fast paa den frie sidst snoede Ende af Halmbaandet og højre Haand holdt fast paa den først snoede Del af Baandet, blev dette trukket fast sammen om Halmknippet og strammet godt, idet man stemmede et Knæ mod det paa Logulvet hvilende Knippe. Halmbaandets Ender vredes stramt sammen og til sidst stukket ind under det stærkt strammede Baand — og saa var »æ Halmknepp« færdig til den Beholdning, hvorfra Halmen senere hentedes som Foder til Kvæget.

Var Loen nu saaledes rensed for Straa, blev den aftærskede Kærnemasse skudt ind mod Loens Vægge ved Hjælp af en Rive, hvis Tænder vendte opad, saa at Bullen, Rivehovedet, kunde føres tæt langs Logulvet. — Derpaa et nyt Lag Neg paa Lo, og saa tærskedes der videre, indtil der var tærsket saa meget, som man ønskede i denne Omgang.

Saa skulde den aftærskede Sæd renses, den var jo fuld af Avner, Aksstumper, Støv o. s. v. Først blev alt det, der kunne fjernes med en Rive, revet af, derpaa blev Sædmassen skudt sammen i Loens ene Ende ved Hjælp af en hulbladet Kornskovl af Træ og ved Hjælp af Rivehovedet, og Logulvet blev fejjet rent, og saa kunde Arbejdet med at skille Kærnerne fra Avnerne begynde, hvilket skete ved Kastning med Kasteskovlen, »æ Kaastskowl«. Denne var en lille hulbladet kortskaftet Træskovl, der førtes af højre Haand alene, og med hvil-

ken man i knælende Stilling med et ganske bestemt, altid ens Kast kastede dene ene lille Portion Sæd efter den anden hen mod den modsatte Ende af Loen, saaledes at de tunge Kærner netop naaede at falde der. Man blev ved saaledes, indtil hele Sædmassen var kastet. Under Kastningen fløj de tungeste Dele, i dette Tilfælde Kærnerne, længst bort, medens de lettere Avner og andre Smaadele ikke naaede saa langt, men faldt ned et kortere eller længere Stykke foran Kornbunken.

Naar Kastningen var forbi, blev der med Rivehovedet dannet en tydelig Adskillelse mellem den rene Sædmasse og den øvrige Del, denne sidste kunde deles i to Partier: en forreste Del, væsentlig Avner og Haser, længst borte fra Sædmassen og en bagerste Del (nærmest Sædmassen), hvori der var en Del Sæd, nemlig de lette, mindre fuldkomne Kærner, dette Parti kunde bruges som Foder. Naar Af-faldet var fjernet, og Logulvet fejjet rent, skulde Sædmassen yderligere gennemgaa en Rensning ved Hjælp af en Sigte eller Sold (æ Seeld eller æ Soeld), Rugen skulde »seeld'es«. Dette bestod i, at man efter at have fyldt en passende Portion Sæd i Soldet, omfattede dette med begge Hænder og drejede det i smaa Sving rundt i vandret Stilling; herved befriedes Sæden for vedhængende Støv, der gik gennem Soldets Huller, medens Kærnerne blev tilbage; for det andet medførte Bevægelsen, at smaa Aksdele og andre Smaadele, der havde været saa tunge, at de under Kastningen var fløjet lige saa langt som Kærnerne, nu førtes op til Overfladen af Sædlaget, hvorfra disse fremmede Dele fjernedes ved et afskummende Greb med Haanden. Derefter sigtedes videre, idet man samtidig af og til gjorde smaa vippende Kast med Soldet, hvorved Sædmassen delvis vendtes, saa at eventuelt endnu tilbageblevne fremmede Dele kom op til Overfladen og fjernedes. Var Sæden nu endelig bleven saa ren, som man kunde faa den, hældtes den fra Soldet over i Skæppemaalet, og en ny Portion Sæd toges under Behandling. Saaledes blev man ved, indtil Sædbunken var rensed. Naar Skæppen var fuld, hældtes Indholdet i en Sæk; dette kunde en Mand nok selv gøre uden at spilde, hvis han da var forsigtig, men bedst var det, om han havde en Hjælper »te o haald op i æ Sæk«, medens Sæden hældtes i. Naar en Sæk var fuld, bandtes den til og stilledes til Side. Naar hele Arbejdet var færdigt, bares de fyldte Sække op paa Loftet i Stuehuset. En Sæk med en Tønde Korn (8 Skæpper) var en tung Byrde, men man kunde jo ogsaa nøjes med 6 Skæpper i hver Sæk.

Den aftærskede Sæd blev, som nævnt, baaret op paa Stuehusloftet, Adgangen hertil skete gennem et Lem i Loftet over Forstuen til Gaarden, »æ Frammes«, Stigen stod, naar den ikke brugtes, opad Væggen bag Gaarddøren. Skulde man op paa Loftet, sattes Stigen

til rette over Indgangen til Køkkenet, og idet man gik op ad Stigen, aabnede man den store Loftsluge over mod Østtaget, som den saa støttede sig til, saa længe den stod aaben. Paa Loftet blev Kornet hældt af Sækkene og anbragt i flade $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ Alen høje Dynger. Naar alt Korn henimod Foraaret var tærsket, var Loftet næsten helt tillagt med Dynger af Rug, Byg og Havre.

Hvad Byg og Havre angaar, foregik selve Tærskningen paa samme Maade som for Rugens Vedkommende, derimod var den derefter følgende Behandling en Del anderledes, navnlig for Bygget. Havren behandlede væsentlig som Rugen, dog blev det meste af Straaet behandlet som Halm, kun af en lille Del af den tærskede Havre blev der lavet »Taagh«, nemlig kun saa meget, som der var nødvendigt til Snoning af saa og saa mange Hundrede Favne Sime, der det enkelte Aar skulde anvendes til Fastbinding af Taget, hvor dette skulde fornyes; denne Sime kunde kun snoes af de bløde, bøjelige Havrestraa.

Af Byg lavedes der ikke »Taagh«, alt Straaet bandtes i Halmknipper. Behandlingen af den aftærskede Bygsæd var afvigende, idet Kærnerne skulde befries for de lange, ru Stak, Haserne, der kun delvis blev knækkede af under Tærskningen. Fjernelsen af Stakkene skete ved, at Bygget blev »kjornet. Efter endt Aftærskning blev Korndyngen bredt ud i et passende tykt Lag paa Logulvet, dog saaledes, at Laget ikke naaede ind til Muren, men laa som et frit liggende Bed, som man overalt kunde komme til at behandle med Plejlen. Ved en grundig Tærskning af Laget knækkedes Stakkene af Kornene, jeg husker ikke, om Bygget atter samledes i et jævnt Lag og derpaa fik en ny Omgang med Plejlen. — Desuden mindes jeg, at Bygget blev samlet i en tyk Stribe langs Midten af Logulvet, og at denne Bygstriben eller Vold saa atter spredtes paa særegen Maade med en Rive — en Behandling, der ogsaa tjente til at knække Stakkene af, og samtidig var en første Sortering mellem Stak og Kærner. Man begyndte ved den ene Ende af denne Byg-Raand, der saa behandlede paa følgende Maade, idet man ganske langsomt skred baglæns henimod den anden Ende: gennem den yderste Rand af Dyngen begyndte man at føre Rivehovedet (med Tænderne opad?) skiftevis til Højre og til Venstre, hvorved Sæden lidt efter lidt strentedes ud over Logulvet, og saaledes blev man ved, indtil det hele var strentet ud. Under denne Behandling fløj Hovedmassen af de tunge Kærner ind mod Loens Sidevægge, medens Hovedparten af de afknækkede Haser blev liggende langs Loens Midtparti. Med en bred, flad Kost, en Revlingliim, blev Haserne lempeligt fejlet sammen, bort fra den tilbageblevne Sæd, der saaledes før Kastningen blev befriet for Hovedmassen af de generende Haser. Om den her skildrede Fremgangsmaade blev foretaget

mere end een Gang før Kastningen, erindrer jeg ikke. Efter Kastningen blev Sæden yderligere rensed ved Sigtning i Sold.

I den første Del af Tærskningstiden var Dagene ikke alene korte, men ogsaa ofte mørke. Naar Tusmørket kom, hængtes Plejlene op paa en Knag eller et Søm i Bjælken, der ryddedes lidt op og gjordes i Stand til næste Dag. Tærskeren eller Tærskerne hjalp saa til med Indrøgtningen og med at skære Hakkelse. Dørenes lukkedes — og snart var alt i Udhusene i en saadan Ro og Orden, at man med god Samvittighed kunde begynde at forberede sig til Vinterarbejdet inde i Stuen i Varmen fra Bilæggerovnen.

I få ord —

★

★

★

Lovord og anerkendelse for dygtig indsats i læplantningens tjeneste blev den 30. november to landmandsfamilier til del, da Læplantningsudvalget for Hjørring amt ved en festlighed på hotel Phønix i Hjørring hædrede dem med henholdsvis amtspræmien og elitepræmien. Amtspræmien, der gives for god pasning og fredning af unge læplantninger, tilfaldt gårdejer *Herluf Olesen*, Kirkegaard, Hellum, og elitepræmien for gennemført plantning gik til husmand *Harry Jensen*, Blæsbjerg. I begge tilfælde var det smukke sølvfade med indskription.

*

Distriktsbestyrer ved Hedeselskabets mose- og engafdeling, kontoret i Aarhus, J. C. Pedersen, er udnævnt til Ridder af Dannebrog.

*

Aktuelle problemer i svensk mosekultur

I et indlæg på den internationale mosekongres i Bremen i oktober oplyste statsagronom *Lars Agerberg*, Ultuna, at man i Sverige i løbet af de senere år som led i rationaliseringsbestrebelse har udskilt meget betydelige arealer fra den landøkonomiske produktion. Det drejer sig hovedsagelig om afsides beliggende eller lidet værdifulde jorder, og hensigten er først og fremmest at tilrettelægge produktionen mere økonomisk men tillige også at forhindre overproduktion.

I denne udrangering er især mosejorderne kommet i betragtning, fordi de opdyrkede mosearealer ofte er afsides beliggende i forhold til ejendommene, hvorfor de koster meget arbejde og megen vedligeholdelse af veje. Til lige vanskeliggør sætningen og iltningen af tørven vedligeholdelsen af afvandingstilstanden og medfører urimelig store omkostninger. Endelig lider visse mosetyper af almindelig mangel på plantenæringsstoffer såsom kalium, fosfor og kalcium samt mikronæringsstoffer. Hvad de sidstnævnte stoffer angår, er det især kobber og mangan, der er af stor økonomisk betydning. Medens man gennem jordbundsanalyser med temmelig stor nøjagtighed kan fastslå, om der

er kobbermangel eller ikke, lader manganmangel sig ikke på samme måde afsløre gennem jordbundsanalyser, men omfattende serier af markforsøg har vist, at manganmangel med deraf følgende store afgrødetab er meget udbredt især på de mere kalkrige mosejorder. En kortlægning af kobbertilstanden i de nordsvenske provinser har godtgjort, at de fleste mosejorder der er meget fattige på kobber.

Forekomsten af de nævnte uønskede egenskaber har desværre, skriver Agerberg, fremkaldt en tydelig diskriminering af hele mosekulturen, og den har tillige haft en katastrofal indvirkning på det tidligere så livlige arbejde med udforskningen af problemerne i forbindelse med udnyttelsen af moserne.

Agerberg sluttede med at pege på, at der i Sverige findes vidtstrakte områder af mosejorder med en betydelig dyrkningsværdi, hvorfor man må håbe, at der i den nærmeste fremtid må fremkomme en bedre forståelse for de værdier, der findes her.

A. K.

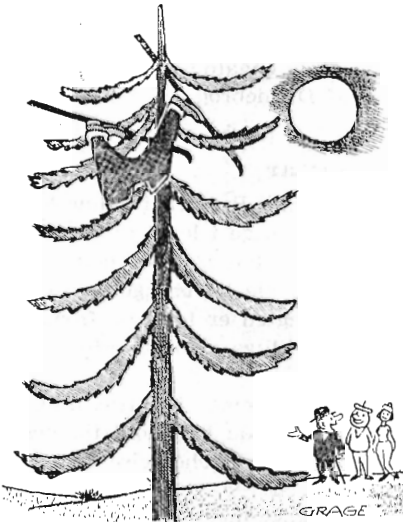
*

Det kgl. Landhusholdningsselskab har udsendt »Landmandens Lomme-kalender« med det sædvanlige væld af gode og aktuelle oplysninger til anvendelse i en snæver vending.

*

Endnu findes der ulve i Nordsverige. Det meddeles således, at 9 ulve den 2. december i år angreb og dræbte 40 rener ved Karesuando, medens 30 blev stærkt medtagne af ulvebid. Ulveoverfaldet er det største i mange år, og har givet anledning til at samerne har andraget staten om, at ulvene må blive eftersøgt med helikopter.

*

»Om vinteren er dette et yndet skisportsområde«.

SKANDIA KALK ^{A/S}

Kontor: Gug, tlf. Sdr. Tranders 147 (081-51711)

Jordbrugskalk fra værkerne i

Batum

Ferslev

Gug

Kaas

Visse

ERIK EMBORG

H. THEUT ^{A/S}

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

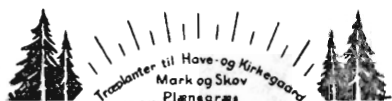
Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

SPAREKASSEN

FOR

SVENDBORG OG OMEGN

LOMBORGS PLANTESKOLE
GRANHØJ v AALBORG

TLF. 2 01 01

TLF. 1 40 40

Stort farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

**BRUG
RANDERS
REB**

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

Frøavlscenret

HUNSBALLE

Holstebro - TEL. 533

Frøavl og frøhandel

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

Siden 1896

har vi leveret planter til
skov, have og mark.
Forlang tilbud!

Hjortsøs Planteskole

Tlf. Viskinge *20

Svebølle

Røde

drørør

D. S. nr. 403, sy-elast kvalitet

● Frødenhøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

A/S Skive Markfrøkonfor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL FRØHANDEL

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med finsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forbygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (=hundekød) omkring stødfugerne. Spørg Hedeselskabet

Kjellerup Betonvarefabrik ved I. T. Birk

— Telefon 45 Kjellerup
Efter Kl. 17 . Rødkjærsbro telefon 14
FØRER KUN MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

BILLIGST til
udtørring af nybygninger
ved vinterbyggeri er

HEDESELSKABETS TRÆKUL

— giver højeste varme-
udvikling.
— kulsyreudviklingen
sikrer hurtigste pudse-
afhærdning.
— ovnen er nem at passe
og let transportabel.

HEDESELSKABETS TRÆKUL og OVN

kan bestilles hos
Deres leverandør i
bygningsmateri-
aler eller direkte
hos

FORHANDLERE OVERALT I LANDET

Brande . Tlf. 147 og 547

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

GUGKALK

givr Grøde

Faa fuldt Udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21 288

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner
Kontor
Dannebrogsvej 22, Aarhus
Telefon *2 55 99
Ny fabrik . Vejby
Alt i betonvarer D. S. 400

BETONKLINKER
til
HULMURS- OG
STALDISOLERING

★
1/3 FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:
Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telf. 4227 . 4228
Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

AALBORG
AKVAVIT.

JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

**FAXE
HOLTUG
HADSUND
SVENDSTRUP J.**

Aktieselskabet **FAXE KALKBRUD** Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholm Kanal 16, København K.

Telefon Minerva 7500

Røde DRÆNRØR

fra 2"–12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

"Sofienlund"

TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk

pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

ALT I CEMENT **VARER**

Vi kan levere rør i alle
mangne størrelser efter
ingeniør, normer.
Hurtig levering — reel
betjening.

**TJÆREBORG
CEMENTSTØBERI**
Telefon 21

FRØCONTORET
KOLDING

Telf. 4344

FRØAVL

FRØHANDEL

HEDENS OPDYRKNING

I DANMARK 444 sider, 250 illustrationer

Særpris for medlemmer af Hedeselskabet

Et pragtværk!

En gaveidé!

← Klip her →

Undertegnede medlem af Det danske
Hedeselskab bestiller værket
HEDENS OPDYRKNING
I DANMARK

uindbundet til 30 kr.,

indbundet 46 kr.

(sendes portofrit ved forud indsendelse
af beløbet)

Navn

Titel

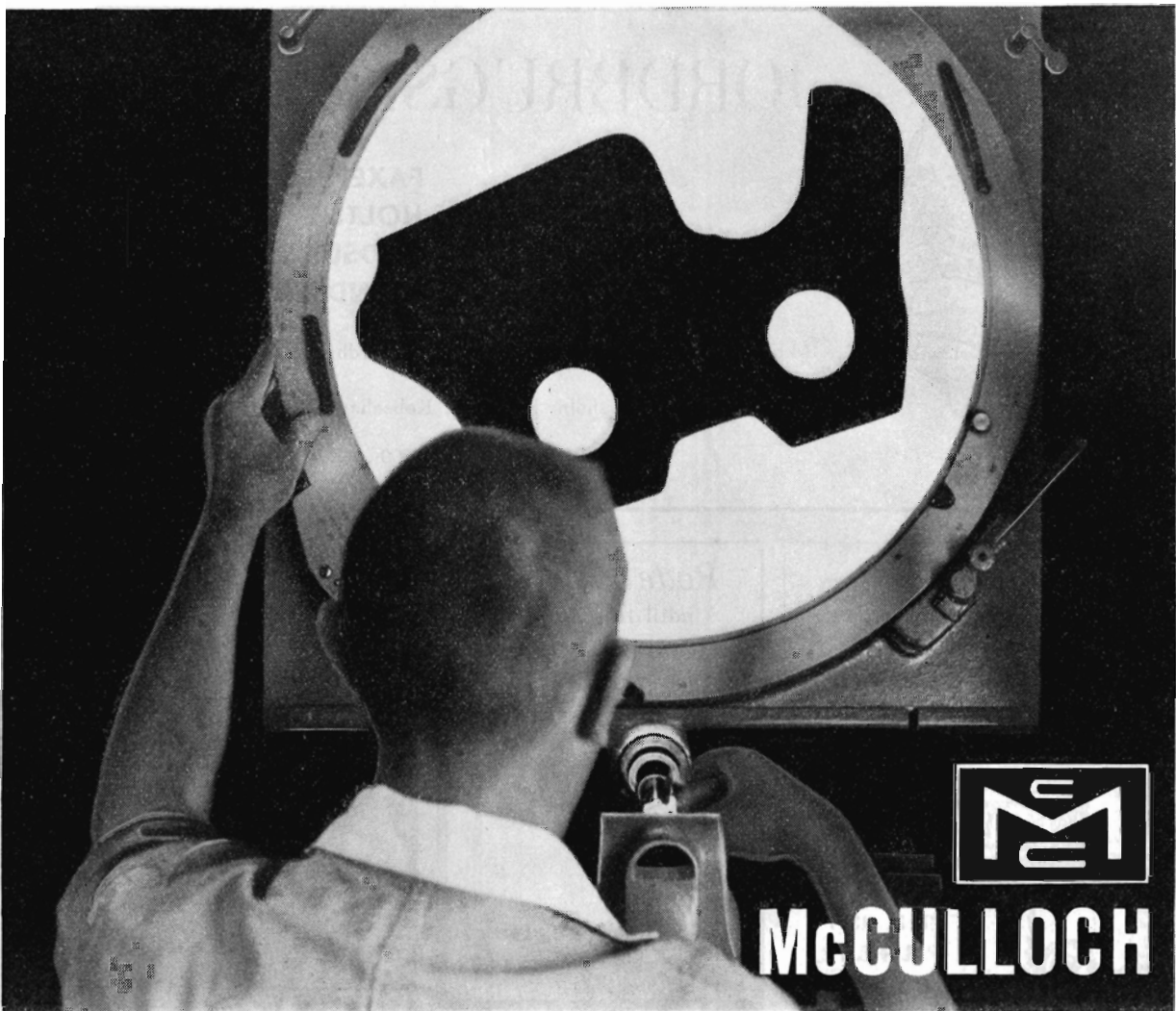
Adresse

Kan
ufrankeret
nedlægges
i
post-
kasserne

Til

Det danske Hedeselskab

Viborg

Denne optiske komparator er et af de mange videnskabelige kontrolapparater, der sikrer præcision og topkvalitet i hver eneste Super Pintail del.

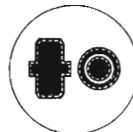
SE, HVORFOR McCULLOCH PINTAIL ER DEN BEDSTE KÆDE

De kan se den ekstra værdi, som er indbygget i McCulloch's Super Pintail, når De sammenligner den med en almindelig savkæde. Men den bedste prøve er at sætte den på Deres sav og direkte føle forskellen ved dens mere jævne, hurtigere skærevirkning. Så vil De **vide**, at Super Pintail er den bedste kæde, De kan købe i dag.

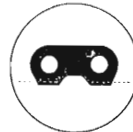
FORETAG SELV DISSE SAMMENLIGNINGER

9,18% mere stål
i hovedleddene
øger styrken

24,7% mere
nitteflade
mindsker slitage

15% mere stål i
mellemleddene for
længere levetid

PRISER:

16" kr. 130,- pr. stk.

18" kr. 140,- pr. stk.

24" kr. 175,- pr. stk.

Fås hos alle

McCULLOCH

- FORHANDLERE

ENEIMPORTØR:

Carl F. Petersen

Tlf. Hi. 3138

Gasværksvej 9 - København V.